

Jiraachu Azaabaa fi Qananii Qabrii

Description

Barruu â€œAakhiratti amanuuâ€œyommuu ilaallu Azaaba fi qananii qabrii ilaalle turre. Azaabni fi qananiin qabrii dhugaa akka taâ€™e ragaalee Qurâ€™aanaa fi hadiisa irraa dhiyeessinee turre. Azaabni fi qananiin qabrii wanta geeybi irraa waan taâ€™eef nafseen /ruuhiin nama duâ€™e qofti akka beektu fi namoonni biroo ijaan arguu akka hin dandeenye kaasne jirra. Namoonni gariin wanta ijaan hin mulâ€™annee (geeybi) kana ijaan arguu yommuu barbaadan, qabrii banuun yaalan. Garuu azaaba fi qananii qabrii jedhame hin argine. â€œQabrii balâ€™attuu fi dhiphattu hin argine, qaamni nama duâ€™eeakkuma duraatti jira. Meeti ree azaabni qabrii?â€œKana buâ€™uura godhachuun azaabni fi qananiin qabrii hin jiru jechuun ofillee dhamaasanii namallee dhamaasu. Harâ€™a In sha Allah shakkii fi dhamaâ€™iinsa kana saaquf ni yaalla.

Azaabni fi qananiin qabrii jiraachuu karaa afuriin mirkaneessun ni dandaâ€™ama:

1-Shariâ€™â€“ kana jechuun Qurâ€™aanni fi Hadiisni Nabiyyii (SAW) azaabni fi qananiin qabrii akka jiru beeksiisanii jiru. Yeroo darbee Aakhiratti amanuu kutaa 3ffaa keessatti balâ€™innaan ilaalle turre. <http://sammubani.com/Aakhiratti Amanuu-kutaa 3ffa>. Yaadachisaaf hadiisa tokko kaasun ni dandaâ€™ama:

Ibn Abbaas akka gabaasetti, Ergamaan Rabbii (SAW) qabriiwan lama bira darban. Ergamaan Rabbii (SAW) ni jedhan, â€œ**Isaan lamaan kunniin azzabamaa jiru, [dhiisuf] wanta guddaaf kan azzabamanii miti. Tokkoffaan jettee jettee olii gadiin deema, lamaffaan, fincaan irraa of hin eegu.**â€œ Sahih Al-Bukhaari 1361 fi Sahih [Muslim 292](#)

2-Hiss (wanta namni ijaan arguu fi qaamota mirotaatin hubatamuu)â€“ Namni rafuu kamiyyuu abjuu ni arga. Tarii abjuu isaa keessatti qananii isa gammachisu keessa taâ€™uu dandaâ€™a. Osoo rafuu nyaata miâ€™awa nyaata, bakka balâ€™aa fi bareedaa seena. Faallaa kanaa, namni biraam immoo osoo azzabamu (adabamu) abjuun ni arga. Tarii osoo bofni isa ariâ€™u, ibiddi isa gubuu, iddo dhiphaa seenun osoo rakkatu ni arga. Inuma adabbii fi rakkoo kana irraa kan kaâ€™e yeroo hirriba keessaa itti dammaqtu jira. Akkasumas, adabbiin kuni yeroo qaama isaa irratti mulâ€™atutu jira.

Namoonni nama rafu kana sree (alga) irra jiraachu isaa ni beeku. Garuu osoo inni rafuu adabbii inni adabamaa jiru hin argan. Yeroo hiribaa ruuhin ykn nafseen ni adabamtii. Tarii adabbiin kuni gara qaamattis ceâ€™uu ni dandaâ€™a. Hirribni obboleessa duâ€™aati. Kanaafi, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala â€œhiribaâ€™wafaat (duâ€™a) jechuun moggaase.

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّ الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُتَسِّكُ الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرِسِّلُ الْأُخْرَى إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

â€œRabbiin nafsee yeroo duâ€™a ishii ni fudhata; tan duuti hin gahinis hirriba ishii keessatti [ni fudhata]. Ergasii, tan duâ€™a itti murteesse ni qaba (ni hanbisa). Tan bira (tan duâ€™a irratti hin murteessine) immoo hanga beellama beekkamaatti gadi dhiisa. Dhugumatti, kana keessa warra xinxallaniif mallatooleetu jira.â€ Suuratu Az-Zumar 39:42

Gola Seenaa Irraa

Gaafa tokko dubartiin harkii ishii naafa taaâ€™e (laamshaye) gara Aaâ€™ishaa (radiyallahu anhaa) dhufte. Dubartoonni achi jiran xiyyefannoo itti kennu jalqaban. Ergasii dubartiin tuni Aaâ€™ishaan akkana jetteen, â€œHarka kiyya kanaaf malee homaafu si bira hin dhufne. Abbaan kiyyaa nama arjaat ure. Hirriba osoo rafuu abjuun kuusaa bishaanii irra namoota meeshaa dhugaatii harkaa qaban arge. Nama gara isaanii dhufe ni obaasu. Abbaa kiyya argee akkana jedheen, â€œHaati tiyya eessa jirtii?â€ Innis ni jedhe, â€œIlaali!â€ Anis nan ilaale. Yommuu ilaalu, haadha tiyya irra dasee (uffata cittuu takka) malee homaa ishii irra hin jiran. Abbaan kiyya ni jedhe, â€œDasee tanaa fi saâ€™a qalan irraa cooma takka malee ishiin gonkuma sadaqattee hin beektu.â€ Haati tiyya â€œWaa axashaa (Ee Dheebu kiyya!)â€ osoo jettuu coomni tuni baqfamuun ittiin reebamti. Ani meeshaa bishaanii fuudhun ishii obaase. Namni tokko dhufee akkana jedhe, â€œEenyutu ishii obaase, harka isaa Rabbiin haa gogsu!â€ Kunoo akkuma argitu kana harki kiyya akkana taâ€™e [1]â€

Dubartii tana qofaa mitii, warri keenyaa fi namoonni naannoo keenya jiran nama erga duâ€™ee booda azzabamu abjuun ni argu. Namni kuni yeroo addunyaa irra jiraatu badii addaa kan hojjatu fi Rabbiif kan hin ajajamedha.

Wanti asirraa barannu azaabni qabrii dhugaa akka taâ€™ee fi ruuhin (nafseen) tuni erga qaaman addaan baate akka azzabamtuu ykn qananiâ€™oofstudha. Akkasumas, wanta baddaa hojjachuu fi Rabbiif ajajamuu diiuun azaaba qabriitti akka nama geessu ni baranna. Seenaa armaan olii caalaa dhibbaan dhibbatti dhugaa kan taâ€™e abjuu Nabiyyiiti. Abjuun Nabiyyoota wahyii (beeksisa) Rabbiin irraa waan taâ€™eef sobni itti hin seenu. Hadiisa Samurah bin Jundub gabaase keessatti Ergamaan Rabbii (SAW) namoota badii addaa hojjachuu adabaman abjuun arganii jiru. Hadiisni dheeraa waan taâ€™eef hunda isaa asitti hiikun barrefamni waan dheeratuuf, liinki kana irraa dubbisuu dandeessu.

<https://sunnah.com/bukhari/91/61>

3-Aqliin (sammuun)- namni rafuu hirriba keessatti abjuu guyyaa adiin haqa taâ€™u ni arga. Tarii Nabiyyii (SAW) abjuun amala isaa irratti arguu dandaâ€™a. Namni Nabiyyi amala (sifaah) isaa irratti argee dhugaan isa argee jira. Kana waliinu namni rafu, osoo gola isaatii fi sree irra jiruu wanta argee

irraa baayâ€™ee fagoodha. Yoo kuni haala addunyaa keessatti kan taâ€™u taâ€™e, haala Aakhirah keessatti taâ€™uu irraa maaltu isa dhoowwaa?

4- Muxannoo namootaaâ€™“ namoonni hundi nama duâ€™e yeroo adabamu haa arguu baataniyyuu malee yeroo tokko tokko namoonni gariin adabbii qaama isaa irratti ni argu. Seena fi naannoo keenyatti namoonni qaamni isaanii jijjiramee fi qabrii isaanii keessatti bofni argame ni jiru. Kuni wanta Rabbii fi Ergamaan Isaa jedhan kan dhugoomsudha.

Kanaafu, azaabni fi qananiin qabrii dhugaadha. Garuu namoonni dhugaa kanatti hin amanne, â€œOsoo nama duâ€™e irraa biyyee haane (saaqne), qabrii balâ€™innaa fi dhiphinnaan jijjiramtu hin arginu.â€ yaada jedhu irratti hundaaâ€™un azaaba qabrii kijbsiisu. Deebiin kanaa maal taâ€™innaa ree? Deebin isaa karaa baayâ€™eeni. Garuu isaan keessaa:

1ffaa-Shubahaata (fafakeessaa) akkanaatin wanta shariâ€™aan ittiin dhufe faalleessun hin dandaâ€™amu. Osoo namni fafakkeessaa kanatti xinxallee, soba akka taâ€™e ni beeka.

2ffaa-Haalli barzakha (iddoo turtii namoota duâ€™anii) dhimma geeybi ijaan hin mulâ€™anneedha. Osoo ijaan mulâ€™ate silaa faaydan geeybitti amanuu ni dhabamaa ture. Namoonni geeybitti amanani fi namoonni kijbsiisan wal qixxaatu turan.

3ffaa-Azaaba fi qananii qabrii, balâ€™innaa fi dhiphinna ishii, nama duâ€™ee malee kan biraan hin hubatu. Kuni akka nama hirriba keessa jiruuti. Namni gola keessatti osoo siree irra rafuu abjuun iddo balâ€™aa fi gammachiisaa yommuu seenee gammadu ni arga. Ammas, iddo dhiphaa fi rakkoo yommuu seene rakkatu ni arga. Garuu iddoon inni rafuu hin jijjiramne. Namoonni siree isaa irratti â€œQaamni isaa nagaha kan homaa hin jijjiramne taâ€™uuâ€¢beeku. Bakka balâ€™atu fi dhiphatu hin argan. Kana hunda kan argu nama rafu qofa. Hirribni obboleessa duâ€™aa waan taâ€™eef namni duâ€™ees haaluma kana. Asitti haalli nama duâ€™ee fi nama rafuu karaa hundaan wal fakkaata jechuu miti. Haala nama duâ€™ee hundarra kan beeku Rabbuma.

4ffaa-Hubannaan ilma namaa hanga Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) isa dandeesisee irratti kan daangeefameedha. Namni wantoota addunyaa irra jiran guutuu hubachuu hin dandaâ€™u. Fakkeenyaf sheyxaanaa fi Jinnii ilmi namaa ijaan arguu hin dandaâ€™an. Yeroo dachii keessa deemanii fi balleessaa addaa addaa raawwatan nuti arguu hin dandeenyu. Namoota Jinniin qabde maal akka taâ€™an tarii baayâ€™een keenya ni beekna. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿يَبْنِي إِدَمْ لَا يُفْتَنَنَّكُمُ الْشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبْوَيْكُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ
يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيهِمَا سَوْءَاتِهِمَا إِنَّهُ وَيَرْكِنُكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ وَمِنْ
حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَانَ أُولَيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (١٧)

â€œYaa ilmaan Aadam! Akka abbaa fi haadha keessan qaama saalaa isaanii isaanitti mulâ€™isuuuf uffata isaanii isaan irraa mulquun Jannata keessaa isaan baasetti sheyxaanni akka isin hin qorre (hin mokkorre). Dhugumatti inni fi gosti isaa iddo isin isaan hin argine irraa isin

argu. Nuti, isaan hin amanneef sheyxaanota jaalalle goonee jirra.â€ Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:27

Guduunfaa

âž Qabrii keessatti qananiin ykn adabbiin kuni ruuhi fi qaama isaa ni dhaqqaba. Ruuhin (nafseen) erga qaaman addaan baate booda tan qananiifamtu ykn azzabamtu taate ni turti. Garuu yeroo garii ruuhin qaaman wal qunnamuu qananiin ykn adabbiin isaan lamaanu dhaqqabu dandaâ€™a. Guyyaa Qiyaamaa guutumaan guututti ruuhin gara qaamaa deebiâ€™uun qabrii keessaa kaafamu. [2]
âž Namni osoo rafuu waan gaarii arguun ni gammada. Ammas, waan badaa keessa taâ€™uun ni rakkata. Iddoo dhiphoo seenun yommuu iyyuu fi rakkatu of arga. Garuu iddoon inni rafuu kan dhiphatuu fi balâ€™atuu miti. Rakkenna yeroo hirribaa inni dhandhamaa jiru namoonni naannoo isaa jiran hin argan.
âž Haaluma kanaan, qananii fi adabbii nama duâ€™ee arguu hin dandaâ€™an.
âž Hirribni obboleessa duâ€™aati.

Kitaabban Wabii:

[Sharih Usuuli salaasa](#) Fuula 108-109 Ibn Useymiin
[1] [Kitaabu Ruuh-Imamu ibn al-Qayyim](#) fuula 546-547
[2] [Madda oliifuula](#) 149

Date Created

December 22, 2018

Author

admin